

Daudzvalodība Eiropas Savienības iestādēs-Ziņojums par sabiedrisko apspriešanu

Ziņojums - 15/02/2019

Lietā SI/98/2018/DDJ - **Uzsākta {0}** 23/07/2018 - **Lēmums par {0}** 26/03/2020 - **Iesaistītā iestāde** Eiropas Komisija |

Piezīme. Šajā ziņojumā paustie viedokļi atspoguļo sabiedriskajā apspriešanā sniegtās atbildes, un tie nebūtu jāuzskata par Eiropas Ombuda nostāju.

2019. gada februāris

1. Ievads

Eiropas Ombuds 2018. gada jūlijā sāka sabiedrisko apspriešanu par valodu lietojumu ES iestādēs, struktūrās, birojos un aģentūrās ("ES struktūrās").

Apspriešana tika rīkota, lai rosinātu diskusiju par šo tematu, ņemot vērā, ka cieņa pret valodu daudzveidību un šai daudzveidībai sniegtais atbalsts ir jāsamēro ar administratīvajiem un budžeta ierobežojumiem. Tajā tika iekļauti četri galvenie temati:

I. noteikumi un prakse;

II. valodu lietojums tīmekļa vietnēs;

III. valodu lietojums sabiedriskajā apspriešanā;

IV. jauna tiesību akta nepieciešamība, tulkošanas izmaksas un mašīntulkošanas iespējas.

Eiropas Ombuds saņēma **286 atbildes**. Daži respondenti bija atbildējuši tikai uz dažiem uzdotajiem jautājumiem.

Dalībvalstis iesniedza trīs atbildes, ES aģentūras — divas, reģionāla iestāde — vienu, nevalstiskas organizācijas vai apvienības — 33 un privātpersonas — 247 (sk. pielikumu).

Eiropas Ombuds saņēma atbildes **ES 19 oficiālajās valodās**, proti, franču (95), angļu (57), itāļu (32), spāņu (25), vācu (21), holandiešu (18), slovāku (14), ungāru (3), poļu (3), portugāļu

(3), īru (2), zviedru (2), čehu (2), bulgāru (1), horvātu (1), dāņu (1), somu (1), grieķu (1) un rumāņu (1) valodā. Viena atbilde bija iesniegta latīņu valodā, viena — esperanto, viena — katalāņu valodā.

2. Kopsavilkums

- Daudzvalodībai ir plašs atbalsts.
- Konkrētos apstākļos valodu ierobežojumi varētu būt pieļaujami, taču tiem ir jābūt pamatotiem valodu politikā, kas publicēta katras ES struktūras tīmekļa vietnē. Šai politikai jābūt publicētai visās ES oficiālajās valodās.
- "Tulkojumi pēc pieprasījuma" ir lietderīgs rezerves risinājums.
- ES struktūru tīmekļa vietnēm, vismaz noteiktā apmērā, ir jābūt pieejamām visās ES oficiālajās valodās.
- Kopumā tiek atzīts, ka gadījumos, kad uzskata, ka pilnīgu daudzvalodību praktiski nav iespējams nodrošināt, galveno jautājumu kopsavilkums, kas publicēts visās vai daudzās oficiālajās valodās, ir labs kompromisa risinājums.
- Sabiedriskajai apspriešanai, ņemot vērā tās būtību, parasti ir jābūt pieejamai pēc iespējas daudzās ES oficiālajās valodās.
- Būtu lietderīgi ierobežot mašīntulkošanas iespējas, vismaz izmantojot to tikai kā palīgu tulkotājiem.

3.

Atbildes

I. Valodu ierobežojumu noteikumi un prakse

Pārredzamības trūkums (1. jautājums)

Nav pietiekami pārredzams (pastāv tikai daži formāli noteikumi) tas, kā dažādas ES pārvaldes sadaļas dara pieejamu informāciju dažādās ES oficiālajās valodās. Tas ietver, piemēram, kritērijus, kurus izmanto, lemjot par to, kuru(-as) valodu(-as) izmantot konkrētā kontekstā. Kā varētu novērst šīs nepilnības? Kādi papildu kritēriji, iespējams, būtu jāpiemēro?

Lielākais vairākums respondentu uzskata, ka pašreizējais pārredzamības trūkums ir **nevēlams**, jo rada patvaļu, neatbilstības un diskrimināciju. Lai novērstu šos trūkumus, **ir jāievieš noteikumi**. Attiecībā uz šo noteikumu saturu (2. jautājums) un veidu (8. jautājums) ir dažādi viedokļi.

Daudzi respondenti norāda uz **valodu daudzveidības un valodu līdztiesības** principiem. Viņi norāda, ka valoda ir būtiski svarīga iedzīvotāju identitātes daļa. Valodas barjeras ierobežo iedzīvotāju līdzdalību debatēs un lēmumu pieņemšanā ES līmenī. Respondenti pauž bažas, ka valodu ierobežojumi sniedz privilēģētu piekļuvi konkrētām dalībvalstīm, iedzīvotājiem un ekonomikas dalībniekiem un mazina ES vispārējo legimitāti.

Daudzi respondenti norāda, ka piekļuve informācijai iedzīvotājiem saprotamā valodā ir būtiski svarīga, lai **nodrošinātu uzticēšanos un ticību ES civildienestam un novērstu aizdomas, vienaldzību un eiroskepticismu**.

Trīs valodu politikas modeļi

Respondenti izvirza trīs vispusīgus valodu politikas modeļus, ko varētu piemērot ES struktūrās.

1. Ierobežota daudzvalodība

Lielākā daļa respondentu (102), kuri bija atbildējuši uz šo jautājumu, atbalsta ierobežotu daudzvalodību. Saturam un informācijai vienmēr ir jābūt pieejamiem **vismaz trijās līdz piecās visbiežāk lietotajās oficiālajās valodās** (angļu, franču un vācu valodā, kā arī, iespējams, itāļu un spāņu valodā). Pārējās oficiālās valodas ir jālieto tikai gadījumos, kad ir izpildīti konkrēti kritēriji. **Visās oficiālajās valodās vienmēr ir jābūt pieejamai šādai informācijai:**

- dokumenti/informācija, kam ir svarīga finansiāla nozīme iedzīvotājiem un MVU, piemēram, *Erasmus+*, paziņojumi par vakanci, uzaicinājumi iesniegt priekšlikumus un ES projektu īstenošanas pamatnostādnes;
- informācija, kam ir nozīmīga ietekme iedzīvotāju dzīvē, piemēram, informācija par izglītību, veselību, pilsoņu tiesībām un sociālo nodrošinājumu;
- dokumenti, ar kuriem izveido iedzīvotāju tiesības un pienākumus;
- sabiedriskā apspriešana;
- konkrēti paziņojumi presei.

Respondenti ir minējuši arī šādus **papildu kritērijus:**

- ja informācija ir īpaši svarīga vai paredzēta konkrētām dalībvalstīm vai iedzīvotājiem, informācijai/dokumenti jābūt pieejamiem attiecīgo dalībvalstu vai iedzīvotāju oficiālajā(-s) valodā(-s);
- konkrētām specializētām jomām, piemēram, zinātniskiem pētījumiem, valodu ierobežojumiem ir jābūt pamatotiem;
- ir jāņem vērā informācijas neatliekamība un politiskā nozīmība;
- decentralizētu ES struktūru gadījumā ir jāņem vērā uzņēmējas dalībvalsts valoda.

2. Neierobežota daudzvalodība

Astoņpadsmit respondenti vēlas absolūtu daudzvalodību, kad vienmēr tiktu lietotas visas ES oficiālās valodas un visi tulkojumi tajās būtu pieejami vienlaikus.

3. Virzība uz "lingua franca"

Četrdesmit seši respondenti aicina ieviest kopēju valodu, kurā runātu visi ES iedzīvotāji. Šajā ziņā ieteiktas divas pieejas: četri respondenti uzskata, ka lieliska izvēle būtu viena no pašreizējām darba valodām (angļu valoda). Četrdesmit viens respondents stingri atbalsta

kopējas, bet *neitrālas* valodas lietošanu, piemēram, esperanto.

Daudzvalodības uzraudzība

Vairāki respondenti ierosina mehānismus, ko varētu izmantot, lai uzraudzītu, kā ES struktūras ievēro daudzvalodības principu. Ieteikumi ir šādi:

- izveidot daudzvalodības novērošanas centru, kas pastāvīgi uzraudzītu īstenošanu;
- izveidot daudzvalodības aizstāvi, kurš līdzinātos Eiropas Ombudam un risinātu jautājumus saistībā ar daudzvalodību, vai izveidot revīzijas struktūru, kas būtu pilnvarota sodīt neatbilstības gadījumos;
- sagatavot statistiku par valodu lietojumu ES struktūrās, lai uzlabotu pārredzamību.

Valodu politika (2. jautājums)

Vai katrā ES iestādē būtu jābūt savai valodas politikai, un, ja jābūt, kas būtu jāiekļauj valodas politikā? Vai šāda valodas politika būtu jāpublicē iestāžu tīmekļa vietnēs? Cik sīki izklāstītai būtu jābūt šādai politikai attiecībā uz īpašiem gadījumiem, kuros valodas(-u) izvēle ir ierobežota?

Valodu politikas vēlamība

Lielākā daļa respondentu (175) atbalsta valodu politiku. Viedokļi atšķiras jautājumā par to, vai ir vajadzīga visu ES struktūru kopēja politika vai katrai struktūrai atsevišķa politika. Ir izvirzīti trīs varianti.

1. Viena kopēja politika: piecdesmit divi respondenti uzskata, ka viena kopēja politika veicinātu pārredzamību un skaidrību par valodu lietojumu ES struktūrās. Viedokļi atšķiras jautājumā par to, vai tā ir jāattiecinā arī uz ES aģentūrām.

2. Viena kopēja politika, kas pielāgota katrai ES struktūrai: otrs variants (17 respondenti) ir kopēja politika, ar ko nosaka valodu lietojuma pamatprincipus, kurus piemēro visām ES struktūrām. Pēc tam šī kopējā politika tiktu pielāgota atbilstoši katras ES struktūras uzdevumiem un funkcijai.

3. Atsevišķa politika: ņemot vērā ES struktūru uzdevumu un funkciju ievērojamās atšķirības, kopēju valodu politiku nebūtu iespējams praktiski īstenot (7 respondenti).

Valodu politikas publicēšana

Respondenti piekrīt, ka valodu politika ir jāpublicē ES struktūru tīmekļa vietnēs un ka tai ir jābūt pieejamai visās ES oficiālajās valodās. Divdesmit respondenti uzskata, ka tīmekļa vietnē būtu lietderīgi ieviest valodu politikas komentēšanas funkciju, tādējādi sabiedrības locekļi varētu sniegt atsauksmes par politikas saturu un īstenošanu.

Valodu politikas detalizācijas līmenis

Respondenti kopumā piekrīt, ka valodu politikā ir jānosaka, kuras valodas un kurās situācijās ES struktūrām ir jāizmanto. Iedzīvotāji to labāk varētu saprast.

Attiecībā uz detalizācijas līmeni:

- daži respondenti dod priekšroku **(ļoti) sīki izstrādātai valodu politikai**, kurā ierobežojumi ir pamatoti ar skaidriem kritērijiem. Tas **novērsīs patvaļu**;
- daži respondenti dod priekšroku **vispārīgākai un elastīgākai valodu politikai**, kurā ir noteikti **pamatprincipi** gadījumiem, kuros un kādu iemeslu dēļ valodu lietojumu var ierobežot. Valodu politikai ir jābūt kodolīgai, konsekventai un loģiskai. Tomēr, lai tā būtu **praktiski lietojama**, tai ir jābūt elastīgai un ar to ir jānodrošina iespēja izvērtēt katru gadījumu atsevišķi.

Tulkojumi pēc pieprasījuma (3. jautājums)

Vai katrā iestādē būtu jābūt politikai par apstākļiem, kādos tā varētu nodrošināt informācijas vai dokumentu tulkojumus pēc pieprasījuma? Ja jābūt, kā varētu ierobežot šādu politiku, lai izvairītos no nesamērīgām izmaksām?

“Jā” vai “Nē”?

Jā: viens simts četrpadsmit respondentu uzskata, ka ir vajadzīga tāda politika, kas nodrošina tulkojumus pēc pieprasījuma, lai iedzīvotājiem ir piekļuve informācijai. Šādai politikai ir jābūt iekļautai (kopējā) valodu politikā.

Nē: trīsdesmit viens respondents uzskata, ka ES struktūrām nav vajadzīga politika, kas nodrošina tulkojumus pēc pieprasījuma, jo:

- tulkojumi pēc pieprasījuma ir lieki, ja valodu ierobežojumi ir pienācīgi pamatoti sīki izstrādātā valodu politikā;
- pastāv iespēja, ka pieprasījumu iesniedzēji to varētu izmantot ļaunprātīgi;
- tas ir pārāk dārgi;
- viens respondents, Eiropas Ķīmiskā aģentūra, pauž bažas, ka, īstenojot tiesības saņemt tulkojumus pēc pieprasījuma, aģentūra varētu neiekļauties tās noteiktajos termiņos.

Nesamērīgu izmaksu novēršana

Grupa respondentu nepiekrīt, ka politika, kas nodrošina tulkojumus pēc pieprasījuma, radītu nesamērīgas izmaksas. Viens respondents šo viedokli pauž šādi: “Tās ir demokrātijas izmaksas. Demokrātijas izmaksas nekad nevar būt pārāk augstas”

Lai **novērstu nesamērīgas izmaksas**, citi respondenti ierosina šādus **pasākumus** (sk. arī atbildes uz 9. jautājumu):

- nodrošināt tulkojumus pēc pieprasījuma tikai **svārīgiem dokumentiem** (piemēram, attiecībā uz pilsoņu tiesībām) vai **dokumentiem, kas būs spēkā vismaz vienu gadu**;
- nodrošināt tulkojumus pēc pieprasījuma tikai tad, **ja pieprasījuma iesniedzējs var pierādīt tā nepieciešamību** [1];
- nodrošināt (redīgētus) **mašīntulkumus**, iespējams, pievienojot atrunu;
- racionalizēt resursus, izveidojot **visām ES struktūrām kopēju resursu rezervi**, piemēram, centralizētu tulkošanas dienestu;
- samazināt **ļauņprātīgas izmantošanas** iespēju, piemēram, ļaujot ES struktūrām noraidīt konkrētu veidu pieprasījumus;
- tulkojumiem pēc pieprasījuma paredzēt **īpašu budžetu**;
- nodrošināt tulkojumus tikai **digitālā formātā**;
- izmantot **neitrālu kopēju valodu**, lai samazinātu tulkošanas izmaksas;
- ieviest **“lūguma modeli”**, kurā dokumentu tulko tikai tad, ja tā tulkojumu pieprasīšana ievērojams skaits cilvēku;
- tulkošanu pēc pieprasījuma uzticēt **ES pārstāvniecībām dalībvalstīs**;
- uzlikt izmaksas **attiecīgajām ES dalībvalstīm**;
- **pārbaudīt, vai tulkojums jau ir pieejams dalībvalstī**, piemēram, izveidojot “kopēju tulkošanas platformu”, lai uzlabotu informācijas apmaiņu starp valstu tulkošanas centriem;
- **saīsināt** internetā ievietoto dokumentu saturu un informāciju.

Respondentiem ir **pretrunīgi uzskati par to, vai** par tulkojumiem pēc pieprasījuma **ir jāiekasē maksa**. Maksas atbalstītāji apgalvo, ka maksa ne vien segtu tulkošanas izmaksas, bet arī atturētu cilvēkus no pieprasījumu iesniegšanas tiesību ļauņprātīgas izmantošanas. Maksas pretinieki apgalvo, ka maksas iekasēšana no iedzīvotājiem būtu diskriminācija, ja citi iedzīvotāji tai pašai informācijai varētu savā dzimtajā valodā piekļūt bez maksas.

II. ES tīmekļa vietnes

Vispārīgie valodu principi (4. jautājums)

Kādi vispārēji valodas principi būtu jāpiemēro ES iestāžu tīmekļa vietnēs? Kurām ES tīmekļa vietņu daļām īpaši būtu jābūt pieejamām visās vai daudzās ES valodās?

Jautājumā par neierobežotu un ierobežotu daudzvalodību ES tīmekļa vietnēs respondentu viedokļi atšķiras. Viena respondentu grupa (81) uzskata, ka visām ES tīmekļa vietņu daļām jābūt pieejamām visās oficiālajās valodās, lai nodrošinātu demokrātisko leģitimitāti un valodu līdztiesību. Mazāka grupa respondentu uzskata, ka ES tīmekļa vietnēm jābūt pieejamām vismaz angļu, vācu, franču valodā un, iespējams, vēl citās valodās. Cita grupa vēlas visu vienā kopējā, neitrālā valodā.

Septiņdesmit respondenti uzskata, ka tām ES tīmekļa vietņu daļām, kas attiecas uz plašāku sabiedrību, jābūt pieejamām visās ES oficiālajās valodās, proti, tādām kā:

- sadaļas, kurās ir vispārīga informācija, kas apraksta ES struktūru darbību un nolūku, kā arī kontaktinformācija;
- sadaļas, kurās ir ziņas, paziņojumi presei un jaunākie notikumi;
- tīmekļa vietnes,
- kas attiecas uz sabiedrības veselību, izglītību, ekonomiku, pasažieru tiesībām, pārtikas nekaitīgumu, darba drošību vai pilsoņu tiesībām;
- kurās ir informācija par dotācijām, uzaicinājumi iesniegt piedāvājumus un informācija par citiem iepirkumiem vai finansējuma programmām;
- kas attiecas uz lielām politikas iniciatīvām, juridiskiem jautājumiem un norādījumiem par ES tiesību aktos paredzēto pienākumu izpildes veidiem;
- kurās ir paziņojumi par vakantajām amatu vietām;
- kas attiecas uz ES prezidentūru.

Pārējām ES tīmekļa vietņu daļām, kas adresētas īpašai auditorijai, varētu būt pamatoti piemērot ierobežotāku valodu režīmu [2].

Kopsavilkumi visās vai daudzās oficiālajās valodās (5. jautājums)

Vai būtu lietderīgi publicēt kopsavilkumus par svarīgiem jautājumiem visās vai daudzās oficiālajās valodās?

Apmēram divas trešdaļas respondentu uzskata, ka visās vai daudzās oficiālajās valodās būtu lietderīgi publicēt kopsavilkumus par svarīgiem jautājumiem.

Daudzi respondenti, kuri atbalsta kopsavilkumus, uzskata, ka tie ir labs kompromisa risinājums. Sešdesmit divi respondenti uzskata, ka kopsavilkumiem jābūt pieejamiem visās ES oficiālajās valodās. Daži respondenti uzskata, ka ir pietiekami publicēt kopsavilkumus 3, 4 vai 5 visbiežāk lietotajās valodās. Citi respondenti apgalvo, ka informācijas kopsavilkums varētu būt informācijas kropļošana un ka tā būtu diskriminācija pret cilvēkiem, kuriem ir pieejama tikai apkopotā informācija.

Valodu ierobežojumi (6. jautājums)

Vai ir pieņemami konkrētos apstākļos nodrošināt materiālus tikai dažās valodās, nevis visās oficiālajās valodās? Ja ir, kādi kritēriji būtu jāizmanto, lai noteiktu, kuras valodas izvēlēties (piemēram, to cilvēku skaits, kuri runā attiecīgajā valodā, iedzīvotāju lingvistiskās dažādības līmenis ...)?

“Jā” vai “Nē”?

Jā: vairākums (119) respondentu, kuri bija atbildējuši uz šo jautājumu, uzskata, ka konkrētos

apstākļos un pragmatisku iemeslu dēļ ir pieļaujami sniegt materiālu tikai nelielā skaitā valodu. Daži respondenti pievienoja nosacījumus, piemēram, ka jāsniedz skaidrs pamatojums vai ka ierobežojumi jāpapildina ar iespēju nodrošināt tulkojumu pēc pieprasījuma.

Nē: astoņdesmit četri respondenti atbalsta neierobežotas daudzvalodības modeli, kurā jebkādi valodu ierobežojumi ir **diskriminējoši** un tāpēc nav pieņemami.

Valodu atlasē kritēriji

Respondentiem ir atšķirīgi viedokļi attiecībā uz kritērijiem, kas ir jāizmanto, lai atlasītu oficiālās valodas.

Daudzi respondenti uzskata, ka vissvarīgākais kritērijs ir apmērs, kādā **informācija ietekmē konkrētu iedzīvotāju grupu, dalībvalstis vai plašāku sabiedrību, cik nozīmīga un interesanta tām ir šī informācija**. Šie respondenti uzskata, ka valodas ir jāizvēlas tā, lai ikviens spēj saprast informāciju, kas tam ir nozīmīga. Tādēļ konkrēts, ļoti specifisks saturs, kas bieži vien paredzēts ekspertiem, varētu būt pieejams tikai nedaudzās valodās.

Daži respondenti uzskata, ka piemērots kritērijs ir **izvēlētajās valodās runājošo iedzīvotāju skaits**, ko nosaka, ņemot vērā vai nu atlasītajās oficiālajās valodās runājošo Eiropas iedzīvotāju minimālo procentuālo daļu [3], vai visbiežāk lietotās oficiālās valodas. Citi respondenti stingri iebilst pret kritērija piesaisti iedzīvotāju skaitam, jo tādējādi nevajadzīgi tiktu diskriminētas mazākas iedzīvotāju grupas un to valodas.

Daži respondenti uzskata, ka prioritāte ir jāpiešķir ES civildienesta darba valodām (dažās ES struktūrās tās ir angļu, franču un vācu valoda) vai valodām, kas ir oficiālās valodas vairāk nekā vienā dalībvalstī.

III. Sabiedriskā apspriešana

Komisijas politika (7. jautājums)

Eiropas Komisija 2017. gada aprīlī pieņēma jaunus iekšējos noteikumus, kuri paredz, ka dokumenti saistībā ar sabiedriskām apspriešanām par Komisijas gada darba programmas "prioritārām iniciatīvām" ir jāpublicē visās ES oficiālajās valodās. Pārējās sabiedriskās apspriešanas ir jādara pieejamas vismaz angļu, franču un vācu valodā. Sabiedriskās apspriešanas, "kas skar plašākas sabiedrības intereses", būtu jādara pieejamas papildu valodās. Turklāt "apspriešanās tīmekļa vietnes vai to apkopojums ir jātulko visās ES oficiālajās valodās".

Vai, jūsuprāt, šāda politika līdzsvaro vajadzību ievērot un atbalstīt lingvistisko dažādību, no vienas puses, un administratīvos un budžeta ierobežojumus, no otras puses? Vai šāda veida politiku varētu apdomīgi pieņemt citas ES iestādes?

Aptuveni puse respondentu (124) uzskata, ka Komisijas politika **nenodrošina pareizo līdzsvaru**. Lielākais vairākums šo respondentu uzskata, ka Komisijas pašreizējā politika **nav pietiekama** šādu iemeslu dēļ:

- daudzi respondenti (50) pauž nožēlu, ka **nav skaidri definēti tādi galvenie termini** kā “plašas sabiedrības intereses”, “papildu valodas” un “prioritārās iniciatīvas”. Tāpēc Komisijai ir pārāk liela rīcības brīvība, un tas varētu izraisīt politikas patvaļīgu piemērošanu;
- daudzi respondenti (49) uzskata, ka sabiedriskajai apspriešanai jābūt **pieejamai visās ES oficiālajās valodās**. Šo ierosinājumu viņi pamato ar to, ka sabiedriskās apspriešanas būtības dēļ ES struktūrām ir jānodrošina, lai visiem iedzīvotājiem būtu vienādas iespējas tajā piedalīties. Ierobežojumiem jābūt izņēmumam, nevis likumsakarībai;
- daudzi respondenti (46) nesaprot, kālab **angļu, franču un vācu valodai** sabiedriskajā apspriešanā ir jāpiešķir prioritāte. Šāds statuss rada **valodu nelīdztiesību**;
- daži respondenti (9) uzskata, ka minimālais trīs valodu skaits ir jāpapildina, **pievienojot vēl citas oficiālās valodas (tostarp spāņu un itāļu valodu)**;
- daži respondenti (6) pauž bažas par praktiskiem jautājumiem: Kādā mērā Komisijas 2017. gada politika tiek **piemērota praktiski**? Kurā apspriešanas posmā ir **pieejami tulkojumi dažādās valodās**?

Sešdesmit četri respondenti uzskata, ka Komisijas 2017. gada valodu politika **ir atbilstoša** sabiedriskajai apspriešanai. Daži respondenti uzskata, ka šī politika ir pirmais nozīmīgais panākums un ka tā ir jāpieņem arī citām ES struktūrām. Šajā jautājumā viens respondents, Eiropas Ķīmiskā aģentūra, norāda, ka ir sarežģīti pieņemt vienu un to pašu politiku visās struktūrās, jo sabiedriskā apspriešana, ko rīko Komisija, varētu atšķirties no citu ES struktūru rīkotajām un tai varētu būt cita mērķauditorija.

Daži respondenti (5) uzskata, ka Komisijas 2017. gada politikai ir **pārāk lielas izmaksas** un publicēšana tikai angļu valodā vai angļu, franču un vācu valodā ir pietiekama.

IV. Citi jautājumi

Jauns ES tiesību akts (8. jautājums)

Vienīgais īpašais tiesību akts par valodu lietojumu ES pārvaldē ir izdots 1958. gadā, kad bija sešas dalībvalstis un četras oficiālās valodas. Vai, jūsuprāt, pašreizējās apstākļos jauns tiesību akts būtu lietderīgs? Vai arī būtu labāk risināt valodu jautājumus ārpus sīki izklāstīta tiesiskā regulējuma?

Lielākā daļa respondentu (126), kuri bija atbildējuši uz šo jautājumu, uzskata, ka lietderīgi būtu pieņemt jaunu tiesību aktu vai pārskatīt spēkā esošo Regulu Nr. 1/1958. Dažās atbildēs norādīts, ka šāds pārskatīts tiesību akts stiprinātu daudzvalodību, precīzi izklāstot iedzīvotāju tiesības valodas ziņā. Daži respondenti precīzē savu apgalvojumu, piebilstot, ka, lai gan jauns tiesību akts varētu būt vēlams, Regulas Nr. 1/1958 pārskatīšana varētu atvērt “Pandoras lādi”.

Respondenti Regulas Nr. 1/1958 pārskatīšanai izvirza šādus priekšlikumus:

- nevis piešķirt ES iestādēm iespēju, bet **prasīt** tām pieņemt iekšējus noteikumus par valodu lietošanu (6. pants);
- iekļaut tiesības saņemt tulkojumus pēc pieprasījuma;
- atjaunināt Regulu Nr. 1/1958, lai atspoguļotu Līguma par Eiropas Savienības darbību 11. pantu, kurā noteikts, ka Komisijai ir jāveic plaša sabiedriskā apspriešana un ES iestādēm jāuztur atklāts, pārredzams un pastāvīgs dialogs ar pilsonisko sabiedrību;
- ieviest neitrālu kopēju valodu.

Trīsdesmit četri respondenti iebilst pret jaunu tiesību aktu vai Regulas Nr. 1/1958 pārskatīšanu. Viņi uzskata, ka Regula Nr. 1/1958 ir pietiekama, joprojām aktuāla un ka visu 24 oficiālo valodu līdztiesība ir jā saglabā . Spēkā esošā tiesību akta pienācīga **īstenošana** drīzāk rada problēmas.

Daži respondenti ierosina valodu jautājumus risināt **ārpus sīki izstrādāta tiesiskā regulējuma** . Respondenti ir minējuši vairākus ierosinājumus:

- ES struktūru pieņemtas (kopējas) pamatnostādnes;
- atjaunināt Komisijas paziņojumu "Tulkošana kā Komisijas lēmumu pieņemšanas procesa daļa" (2016. gads);
- rīcības kodekss daudzvalodības jomā;
- iestāžu nolīgums, uz kuru pamatojoties katra ES struktūra pieņem savu valodu politiku;
- Eiropas Ombuda ieteikumi.

Tulkošanas izmaksas (9. jautājums)

Informācijas un dokumentu, kas jāpublicē visās ES valodās, pieaugums radīs papildu tulkošanas izmaksas. Kā jūs ieteiktu segt šīs papildu izmaksas? No kādas citas ES budžeta pozīcijas? Piešķirot papildu mērķfinansējumu no atsevišķām iesaistītajām dalībvalstīm? Citā veidā?

Atbildes uz šo jautājumu ir dažādas atkarībā no respondenta atbalstītā valodu politikas modeļa.

Daži respondenti uzskata, ka tulkošanas izmaksas nav pārmērīgas un jautājums ir jāuzdod citādi: "Kādas ir netulkošanas izmaksas?" Konkrēti: "Izdevumi par tulkojumu, kura nolūks ir sniegt informāciju, lai ikviens iedzīvotājs spētu saprast notiekošo, manuprāt, ir nevis sekundāri izdevumi, bet gan demokrātijas neatņemama sastāvdaļa apstākļos, kad Savienības nolūki bieži vien tiek pārprasti un noraidīti." (Francijas sniegtā atbilde.)

Respondenti izvirza **dažādus priekšlikumus** attiecībā uz to, kā segt tulkošanas (papildu) izmaksas.

- Sešdesmit divi respondenti uzskata, ka tulkošanas izmaksas ir jāsedz **no ES vispārējā budžeta** . Pretējā gadījumā mazākām dalībvalstīm par tulkojumiem ir jāmaksā vairāk nekā lielākām dalībvalstīm.
- Daži respondenti (22) ir kategoriskāki, pieprasot, lai **dalībvalstis, kurās runā kādā no "privileģētajām valodām", maksā vairāk** , tādējādi kompensējot šo priekšrocību.

- Toties daži respondenti (24) uzskata, ka **dalībvalstīm, kuras vēlas papildu tulkojumus savās oficiālajās valodās, ir jāsedz saistītās izmaksas** .

- Daudzi respondenti ir izvirzījuši priekšlikumus attiecībā uz to, kā **samazināt tulkošanas izmaksas** :

- apvienojot visu ES struktūru tulkošanas resursus;
- vairāk izmantojot mašīntulkošanu (sk. arī 10. jautājumu);
- samazinot tekstu daudzumu;
- uzlabojot tekstu kvalitāti;
- izmantojot ārpakalpojumus, ko sniedz ārēji tulkotāji;
- ar pārredzamiem piedāvājumiem veicinot tulkošanas aģentūru konkurenci;
- samazinot Eiropas Savienības iestāžu Tulkošanas centra likmes, lai pielīdzinātu tās tulkošanas likmēm privātajā tulkošanas nozarē;
- izvairoties no jau tulkotu dokumentu pārskatīšanas;
- izvairoties no neatliekamības;
- sadarbojoties ar valstu tulkošanas dienestiem, piemēram, izveidojot kopēju tulkošanas platformu, lai novērstu dublēšanu.

Mašīntulkošana (10. jautājums)

Cik lielā mērā varētu izmantot tehnoloģijas, veicot tulkojumus starp dažādām ES valodām? Tā kā mašīntulkotāji ne vienmēr ir pilnīgi precīzi, vai tā ir pieņemama cena, ko varētu maksāt par ātrāku un ekonomiskāku nekā parasti dokumentu tulkojumu nodrošināšanu?

Respondenti uzskata, ka ir ļoti grūti rast pareizo līdzsvaru starp mašīntulkošanas piedāvātajām iespējām un neprecizitātes risku: "Dažkārt mašīntulkotāji ir labāki nekā nekas, bet dažkārt tie ir sliktāki nekā nekas."

Gandrīz puse respondentu (134) vairāk atbalsta mašīntulkotājus . Lai gan ir skaidri atzītas pašreizējās problēmas saistībā ar mašīntulkošanas lietošanu, vairāki respondenti (17) uzskata, ka vairāk līdzekļu ir jāiegulda **tulkošanas tehnoloģiju pilnveidošanā** . Vienlaikus lielākā daļa respondentu ir formulējuši **nosacījumus attiecībā uz mašīntulkotāju pašreizējo lietošanu** ; piemēram, mašīntulkotāji:

- ir jāizmanto tikai kā palīg līdzeklis [4] vai tulkotāja rediģēti vai koriģēti;
- nav jāizmanto dokumentiem, kam vajadzīga precizitāte, piemēram, juridiskiem vai finanšu dokumentiem;
- ir jāizmanto tikai ar atrunu, paskaidrojot, ka teksta tulkojums ir mašīntulkotājs un tāpēc var būt neprecīzs;
- ir jāizmanto tikai kā pārejas risinājums, līdz būs pieejams "pareizais" tulkojums;
- ir jāpapildina ar iespēju saņemt "pareizus" tulkojumus pēc pieprasījuma.

Daži respondenti sniedz piemērus situācijām, kurās vairāk varētu izmantot mašīntulkošanu, piemēram, tīmekļa saturs, vienkārši vai īsi teksti, iekšējie dokumenti vai tulkojumi valodās, kas nav oficiālās valodas.

Aptuveni viena ceturtdaļa respondentu (73) vairāk iebilst pret mašīntulkajumiem . Respondenti (28) uzsver **to neatbilstību un nepietiekamo kvalitāti** . Mašīntulkošanas izmantošana var radīt ES iedzīvotāju **diskrimināciju** , ja dažās oficiālajās valodās tulkojumi būs “pareizi”, bet pārējās tie tādi nebūs. Daži respondenti brīdina par “pelēku” tulkojumu laišanu aprītē, tādējādi radot iespēju ģenerēt **viltus ziņas** . Mašīntulkošana, ja vispār to lieto, ir pieļaujama tikai, lai palīdzētu tulkotājam (14 respondenti).

4. Citu izvirzīto jautājumu pārskats

Reģionālo vai minoritāšu valodu lietojums ES struktūrās

Daži respondenti ir minējuši, ka ES dalībvalstīs liela nozīme ir reģionālajām vai minoritāšu valodām, kam nav oficiālās valodas statusa, bet kurās runā liela iedzīvotāju daļa vai kuras ir būtiski svarīga identitātes daļa. Respondenti ir pauduši ieteikumus, kā panākt šo valodu plašāku atzīšanu ES līmenī:

- piešķirot tām sadaļu ES tīmekļa vietnēs;
 - publicējot attiecīgajās valodās materiālus, kas attiecas uz minoritātēm;
 - izplatot reģionālajās vai minoritāšu valodās galveno jautājumu un sabiedriskās apspriešanas kopsavilkumus;
 - izdarot grozījumus Regulā Nr. 1/1958, lai aizsargātu reģionālās vai minoritāšu valodas.
- Brexit*

sekas

Vairāki respondenti norāda, ka pēc *Brexit* 2019. gada martā angļu valodas statusam un nozīmei ES civildienesta iekšējā un ārējā saziņā ir jāsamazinās.

Pielikums. Jautājumu saraksts

Dalībvalstis

Francija - Secrétariat Général des Affaires Européennes

Itālija - Permanent Representation of Italy to the EU

Spānija - Secretaría de Estado para la Unión Europea

ES iestādes, struktūras, biroji un aģentūras

Eiropas Ķimikāliju aģentūra (ECHA)

Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestāde (EFSA)

Reģionālās publiskās iestādes

Vlaamse Overheid

Organizācijas

European Language Equality Network

Kotimaisten kielten keskus (Finnish Centre of Domestic Languages)

Oifig an Choimisinéara Teanga, Ireland

Conradh na Gaeilge (Gaelic League), Ireland

Europa Esperanto Unio (2 contributions)

Esperanto France

Europe-Démocratie-Esperanto (2 contributions)

Comité Pauvreté et Politique, France

DLF Bruxelles-Europe

Internacia Scienca Instituto "Ivo Lapenna"

Matris lingua, I want my language back

Observatoire européen du plurilinguisme

Panhellenic Association of Translators

Délégation des Barreaux de France (au nom du Conseil national des Barreaux, du Barreau de Paris et de la Conférence des Bâtonniers)

Centre d'Etudes Jacques GeorGIN

GEM+ "Pour une gouvernance européenne multilingue" asbl

AlumISIT

Plataforma per la Llengua

Česká esperantská mládež, z.s. (Czech Esperanto Youth)

Wirtschaftskammer Österreich

Irish Translators' and Interpreters' Association

FIT Europe, Regional Centre of the International Federation of Translators

International Certificate Conference Languages (ICC)

Cornish Language Board

Stiftung Lichterfeld

Zentralverband des Deutschen Handwerks e.V.

Exilio - Hilfe für Migranten, Flüchtlinge und Folterüberlebende e.V.

Interkultura Centro Herzberg (Esperanto-Gesellschaft Südharz)

EsperantoLand e.V.

Verein Deutsche Sprache e.V.

Budapesti Orvos-Egészségügyi Eszperantó Szakcsoport

Akadēmiskās aprindas

Eòghann Dickson, University of Glasgow

Federico Gobbo, University of Amsterdam

Angelo Ariemma, Università degli Studi "La Sapienza" di Roma

Daniel Gonçalves, University of Lisbon

Jean-Claude Barbier, Université Paris 1 Panthéon Sorbonne

Universitat Rovira i Virgili

Michele Gazzola, Ulster University

Universidade do Algarve

François Grin, Université de Genève

Christoph Knabe, Beuth-Hochschule für Technik Berlin

Robert Phillipson, Copenhagen Business School

Isabelle Pingel, Université Paris 1 Panthéon Sorbonne

Victor Ginsburgh, Université Libre de Bruxelles / Université catholique de Louvain & Juan D. Moreno-Ternero, Universidad Pablo de Olavide

Privātpersonas

No privātpersonām tika saņemtas 234 atbildes.

[1] Nepieciešamību pārbauda, izskatot katru gadījumu atsevišķi. Respondenti ierosināja dažādus šīs prasības variantus: pieprasījuma iesniedzējam ir i) jāpamato pieprasījums, ii) jāpierāda leģitīmās intereses vai iii) jāpierāda, ka dokumenta saturs zināmā mērā attiecas uz viņu.

[2] Viens no šā ierosinājuma variantiem ir izveidot tādu valodu režīmu, ar kuru nošķir galvenās ES tīmekļa vietnes (tā dēvētās 1. līmeņa tīmekļa vietnes) un detalizētākas vai tehniskas ES tīmekļa vietnes (2. līmeņa tīmekļa vietnes). Šajā respondentu grupā ir atšķirīgi viedokļi par to, cik daudz oficiālo valodu ir jālieto katrā tīmekļa vietņu grupā. Ir ierosinātas divas galvenās pieejas, proti:

- galvenajās ES tīmekļa vietnēs lietot visas ES oficiālās valodas, bet nelielu skaitu valodu lietot pārējās, t. i., detalizētākajās vai tehniskajās tīmekļa vietnēs (angļu, franču, vācu valodu, kā arī, iespējams, itāļu valodu, iespējams, spāņu valodu) vai tulkot šīs tīmekļa vietnes visās oficiālajās valodās, izmantojot mašīntulkošanu;

- galvenajās ES tīmekļa vietnēs lietot ierobežotu skaitu ES oficiālo valodu (angļu, franču, vācu valodu, kā arī, iespējams, itāļu valodu, iespējams, spāņu valodu), bet mazāku skaitu valodu (piemēram, angļu, franču un vācu valodu vai tikai angļu valodu) lietot detalizētākajās vai tehniskajās tīmekļa vietnēs.

[3] Respondenti ir minējuši 60, 75, 80 vai 90 % no Eiropas iedzīvotāju skaita.

[4] Viens respondents norāda uz iespējām, ko sniedz datorizēta tulkošana (tā dēvētie "CAT rīki"), ko tulkotājs izmanto, lai atvieglotu tulkošanas procesu.